

GÜNDELİK HAYAT SOSYOLOJİSİ VE SINEMA: 'NEŞELİ HAYAT' FİLM ÖRNEĞİ

SOCIOLOGY OF EVERYDAY LIFE AND CINEMA: THE EXAMPLE OF THE MOVIE
'JOLLY LIFE'

Ali ÖZTÜRK¹

Öz

Gündelik hayat ve sinema, birbirinden ayrı dünyalar gibi görünse de aslında derin bir etkileşim içerisindedir. Gündelik hayat, bireylerin günlük rutinlerini, alışkanlıklarını, sosyal etkileşimlerini ve olağan yaşantılarını içerir. Sinema ise görsel ve işitsel unsurları kullanarak hikayeler anlatan, duygu ve düşünce deneyimini sunan bir sanat formudur. Bu bağlamda, gündelik hayat ve sinema arasındaki ilişki, sıradan yaşantıların sanatsal bir ifade ve anlam bulma platformu olarak nasıl kullanılabileceğini ve bu etkileşimin izleyiciler üzerindeki etkilerini anlamak için önemlidir. Hem gündelik hayatın sinemada yansıtılması hem de sinemanın gündelik hayatı etkilemesi, kültürel anlamda zengin bir etkileşim ve paylaşım alanı yaratır. "Gündelik Hayat Sosyolojisi ve Sinema: Neşeli Hayat Film Örneği" adlı makale, gündelik hayat sosyolojisi ile sinemanın nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Makalede, gündelik hayat sosyolojisinin, insanların günlük rutinlerini, alışkanlıklarını ve sosyal etkileşimlerini incelerken sinemanın nasıl bir kaynak olarak kullanılabileceği tartışılmaktadır. Bununla birlikte, sinemanın, toplumsal gerçekliği anlatma ve toplumun sosyal dinamiklerini yansıtmaya potansiyeli üzerinde de durulmaktadır. Makalede ayrıca, gündelik hayat sosyolojisi ve sinemanın ortak noktaları ve etkileşimi üzerinde durulmaktadır. İki disiplinin birbirini nasıl beslediği, sinemanın gündelik hayatı nasıl temsil ettiği ve sosyolojinin sinemayı nasıl bir kaynak olarak kullandığı tartışılmaktadır. Bu bağlamda, makalede gündelik hayat sosyolojisi ve sinema arasındaki ilişki yönetmenliğini Yılmaz Erdoğan'ın yaptığı 2009 yapımı "Neşeli Hayat" filmi üzerinden analiz edilmektedir. Film, ekonomik sorunların toplumsal hayatta ve bireylerin günlük yaşamlarındaki etkilerini gösterirken, gündelik hayat sosyolojisi ve sinemanın benzerlikleri ve birbirini nasıl tamamladığı vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gündelik Hayat, Sinema, Gündelik Hayat ve Sinema, Neşeli Hayat, Sinema Sosyolojisi

Abstract

Even though daily life and cinema seem like separate worlds, they are actually in deep interaction. Everyday life includes individuals' daily routines, habits, social interactions and ordinary lives. Cinema, on the other hand, is an art form that tells stories and presents the experience of emotion and thought using visual and auditory elements. In this context, the relationship between daily life and cinema is important for understanding how ordinary lives can be used as a platform for artistic expression and finding meaning, and the effects of this interaction on the audience. Both the reflection of daily life in cinema and the impact of cinema on daily life create a culturally rich area of interaction and sharing. This study aims to examine how the sociology of daily life and cinema are in a relationship. In the article, it is discussed how cinema can be used as a resource while examining the daily life sociology, people's daily routines, habits and social interactions. Along with this, the potential of cinema to tell the social reality and reflect the social dynamics of the society is also emphasized. The article also focuses on the common points and interaction of daily life sociology and cinema. It is discussed how the two disciplines feed each other, how cinema represents everyday life, and how sociology uses cinema as a resource. In this context, the relationship between the sociology of daily life and cinema is analyzed through the movie "Neşeli Hayat". While the film shows the effects of economic problems in social life and the daily lives of individuals, the similarities of daily life sociology and cinema and how they complement each other are emphasized.

Keywords: Everyday Life, Cinema, Everyday Life and Cinema, Joyful Life, Cinema Sociology

¹ Dr. Öğretici Üyesi; İstanbul Topkapı Üniversitesi- İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema, aliozturk@topkapi.edu.tr, Orcid: 0000-0002-2753-4286

Makale Türü: Araştırma Makalesi – Geliş Tarihi:22.11.2023 – Kabul Tarihi: 23.05.2024

DOI:10.17755/esosder.1394621

Atf için: *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2024;23(91):943-962

Bu çalışma Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 (CC BY-NC 4.0) kapsamında açık erişimli bir makaledir.

This work is an open access article under [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0).

1. GİRİŞ

Gündelik hayatın sözlük anlamıyla her günkü yaşamı ifade etmesine rağmen, aslında mekânsal ve sosyal pratiklerle iç içe olan bir boyutu vardır. Gündelik hayat, toplumun ve bireyin günlük yaşamında yaptığı her türlü faaliyeti, anını ve etkinliği kapsayan geniş bir anlam içerir. Bu kapsamda, gündelik hayat sınırları geniş bir anlam bütünüdür ve kamusal ile özel, küresel ile yerel, siyaset ile ekonomi, gerçek ile fantezi, geleneksellik ile modernlik gibi ayırım eğilimlerine karşı durur (Stokes, 2012: 322-325).

Gündelik hayatın popüler kültür alanları tarafından oluşturulan bir kültürel alan olduğunu söyleyen John Fiske, gündelik hayatın da aslında popüler kültürle birlikte şekillendiğini belirtir. Popüler kültür, medya, eğlence endüstrisi, reklamlar, müzik, moda gibi unsurlar aracılığıyla gündelik hayatın biçimlenmesine katkıda bulunur. Bu açıdan, gündelik hayatın popüler kültürle etkileşim içinde olduğunu ve bu etkileşimin gündelik hayatın nasıl şekillendiğini gösterdiğini ifade eder (Fiske,1999: 63-64). Bu tanımlarla gündelik hayatın hem geniş bir kapsamı olduğu hem de popüler kültürün etkilerine açık olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, gündelik hayat, insanların günlük yaşamlarını sürdürdüğü, etkileşimde bulunduğu ve toplumsal yapıların bir parçası olduğu karmaşık bir alanı ifade etmektedir.

Gündelik hayat kavramı, özellikle 19. yüzyılda modernizme karşı yapılan eleştirilerin bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Sanayi devrimiyle birlikte mekanik üretim dönemi başlamış ve bu dönemde gündelik hayat üretim, planlama, iş bölümü, ölçülebilirlik gibi yeni kavramlarla tanımlanmaya başlanmıştır. Ancak, bu kavram sadece pozitivist olgusalığın bir yeri olmaktan çıkmış ve 1920'lerden sonra ortak deneyimin aydınlatıldığı, derin çatışma ve çelişkilerin gizlendiği bir yer haline gelmiştir. Sanayileşme süreciyle birlikte gündelik hayat, gerçeklerin sadece bir tecrübe olmanın ötesinde, toplumların derin çatışma ve isteklerinin ortaya çıktığı bir alan olarak görülmeye başlanmıştır (Harootunian,2000: 69-87). Bu dönemde gündelik hayat, modernizmin ve pozitivist anlayışın eleştirilerine karşı alternatif bir perspektif olarak ortaya çıkmış ve bireylerin deneyimlerini, çelişkilerini ve isteklerini ifade etme ve anlama alanı olarak görülmüştür. Gündelik hayatın derinliklerinde, toplumsal yapıların altında yatan çatışmaların ve taleplerin ortaya çıktığı düşünülmektedir. Bu açıdan bu kavram, modernizmin etkilerine karşı bir tepki olarak ortaya çıkmış ve toplumların daha derin ve karmaşık yönlerini keşfetme amacı güden bir kavram haline gelmiştir.

Gündelik hayat kavramı, bireylerin günlük yaşamlarını sürdürdükleri, kamusal ve özel alanların, küresel ve yerel dinamiklerin, gerçeklik ve fantezi arasındaki ayrımların ötesinde bir alanı temsil eder ve siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapıların bireylerin yaşam koşullarını ve davranışlarını etkileyen düzenlemeleridir. Bu düzenlemeler, bireylerin hayata bakışlarını, eylemlerini ve gelecek beklentilerini etkiler. Gündelik hayatı etkileyen bu yapılar, sistemlerin değiştirilebilir ve düzenlenebilir olduğu gerçeğiyle birlikte, gündelik yaşamdaki değişikliklerden etkilenir ve onlarla birlikte şekillenir. Bu nedenle, gündelik hayat toplumsal bir olgudur ve toplum bilimi alanına girer.

Toplum kuramcıları, toplumun oluşum süreçlerini anlamak için gündelik hayatı analitik bir model olarak kullanma eğilimindedirler. Gündelik hayatın sorgulanması, gündelik olanın dıșsal, doğal ve toplumsal dünyalarla nasıl ilişkilendirildiğinin, nasıl geliştirildiğinin ve somut olarak hayata geçirilmeye çalışıldığının anlaşılması amacıyla gerçekleşir ve bireylerin rutinlerini, alışkanlıklarını, davranışlarını ve deneyimlerini içeren bir alan olarak ele alınır. Bu bağlamda, gündelik hayatın incelenmesi, bireylerin nasıl yaşadığını, düşündüğünü, ilişki kurduğunu ve toplumun genel yapısına nasıl katkıda bulunduğunu anlamak için önemlidir. Dahası, toplumun daha geniş bir perspektifinden bakarak, bireylerin toplumla olan etkileşimlerini ve toplumsal dönüşümleri anlamamıza yardımcı olur.

20. yüzyılda kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte toplumlarda ve iletişim biçimlerinde köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişimler, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve hızlı bir şekilde bilgi akışının sağlanmasıyla mümkün olmuştur. Sinema, bu değişim sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Sinemanın gündelik hayata girmesiyle birlikte toplumsal ilişkilerde, yaşam pratiklerinde ve kültürel değerlerde değişimler meydana gelmiştir. Sonraki süreçte sinemanın popüler hale gelmesiyle birlikte, insanların boş zamanlarını geçirdiği yerlerin ve etkinliklerin doğası da değişmiştir.

Sinema salonları, insanların toplu halde bir araya geldiği ve ortak deneyimler yaşadığı mekanlar haline gelmiştir. Sinemanın etkisiyle gündelik hayatın içeriği de dönemin koşullarına uygun olarak değişmiştir. Bu durum beraberinde film içeriklerini, toplumun dönemsel ihtiyaçlarına, beklentilerine ve değerlerine uygun olarak şekillendirmiştir. Örneğin, savaş dönemlerinde milli kahramanları anlatan filmler ön plana çıkmışken, sosyal değişim ve toplumsal sorunların yaşandığı dönemde bu alanla ilgili filmler toplumun dikkatini çekmiştir.

Gündelik hayatın sinema tarafından etkilenmesi ve sinemanın toplumsal dönüşümde rol oynaması, birbirini besleyen bir ilişkiyi ifade eder. Sinema, gündelik hayatın bir parçası haline gelirken, gündelik hayat da sinemanın etkisiyle değişim göstermiştir. Bu süreçte sinemanın toplumsal, kültürel ve politik bir araç olarak kullanılması önem kazanmıştır.

Bu çalışmada sinemanın tarihsel dönüşümü ve bireylerin gündelik hayatlarında sinemanın nasıl bir rol oynadığı incelenmiştir. Bu süreç, belirli bir film örneği üzerinden ele alınarak ve sosyolojik yaklaşımlar çerçevesinde içerik analizi yapılmıştır. Sinemanın, izleyicilerin günlük yaşantılarında nasıl bir etki yarattığı ve toplumsal dinamikleri nasıl şekillendirdiği, bu çalışmanın temel sorunsalını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, "Neşeli Hayat" filmi üzerinden detaylı bir içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Neşeli Hayat filmi, ekonomik sorunların toplumsal hayatta ve bireylerin günlük yaşamlarındaki etkilerini gösteren bir örnek olarak seçilmiştir. Bu bağlamda, sinemanın toplumsal gerçekliği yansıtırma ve izleyicilerin toplumsal dinamikleri anlama biçimlerini nasıl etkilediği, bu analizle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. KAVRAM OLARAK GÜNDELİK HAYAT

Gündelik hayat kavramı, farklı sosyal bilim disiplinlerinde incelenen çok yönlü bir kavramdır. Özellikle tarih, antropoloji, sosyoloji ve medya çalışmaları gibi disiplinler, gündelik hayatın anlamını ve işleyişini anlamaya yönelik araştırmalar yapmaktadır. Gündelik hayat kavramı, 20. yüzyılın ortalarından itibaren kapitalizm, emek ve çalışma gibi konularla ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Kitlesel üretimin toplumsal dönüşümlere yol açmasıyla birlikte, gündelik hayatın da bu dönüşümlerden etkilendiği ve dönüştüğü gözlemlenmiştir (Bovone, 1989: 39-42).

Gündelik hayatın tarihle ilişkilendirilmesi, maddi kültürün incelenmesiyle birleştirilmiştir. Tarih disiplini, gündelik hayatın geçmişte nasıl yaşandığını, insanların günlük hayat pratiklerini ve alışkanlıklarını araştırarak anlamaya çalışmıştır (Crow ve Pope, 2008:596-598). Bu kavramın maddi kültürle ilişkilendirilmesi ise, insanların günlük yaşamlarında kullandıkları nesnelere, mekanlara, giysilere gibi unsurların incelenmesini içerir. Aynı zamanda bu kavramı sosyal ilişkiler, toplumsal normlar, kimlik oluşumu, günlük ritüeller gibi konularla da ilişkilendirilmiştir. Gündelik hayat, insanların günlük yaşamlarında gerçekleştirdikleri faaliyetlerin toplamıdır ve bu faaliyetler sosyal, kültürel ve ekonomik düzenlemelere bağlı olarak şekillenir. Dolayısıyla gündelik hayatın incelenmesi, toplumdaki değişimleri, ilişkileri ve normları anlamamıza yardımcı olur.

Gündelik hayat kavramının tarihsel sürecine bakıldığında, 19. yüzyılda modernizm eleştirileriyle ortaya çıktığı görülmektedir. Sanayi Devrimi ile birlikte üretimde makinelerin

öneminin artmasıyla birlikte, gündelik hayat da yeni kavramlarla tanımlanmaya başlamıştır, örneğin işbölümü ve ölçülebilirlik gibi. Ancak 1920'lerden sonra bu kavramın anlamı değişmiş ve sadece pozitivist bir olgusalılık içinde yer almakla kalmamış, aynı zamanda ortak deneyimin akılcı bir bilinçle çözümler üretildiği, çatışmaların gizlendiği bir mekân haline gelmiştir. Bu dönemde gündelik hayatın anlamı ve işlevi değişerek, bireylerin bir arada yaşadığı, etkileşimde bulunduğu ve çözümler ürettiği bir ortam olarak değerlendirilmiştir. (Harootunian, 2000: 69-70). Ancak bu kavram üzerine yapılan tartışmalar, kavramın muğlak bir şekilde kullanılmasıyla ilgilidir. Farklı sosyologlar ve kuramcılar, gündelik hayatı farklı şekillerde değerlendirebilmişlerdir. Örneğin, Gardiner, gündelik hayatı bireyin hem bireysel olarak hem de kolektif olarak beceriler geliştirdiği ve diğerleriyle etkileşim halinde olduğu bir ortam olarak görürken, Featherstone ise bu kavramı düzensiz, sıkıntı verici ve her şeyin bir araya getirildiği bir kategori olarak değerlendirmiştir (Gardiner,2016: 13-16).

19. yüzyıl boyunca toplumbilimde egemen olan düşünce, kültür ve toplumun birey üzerinde kapsayıcı ve bütünleyici bir etkiye sahip olduğunu vurgulanmaktaydı. Ancak, yüzyılın sonlarına doğru bireyin iradesi ve yaratıcılığı gibi özelliklerin göz ardı edilemeyeceği fikri ortaya çıkmıştır. Gündelik deneyimde bireyin bakış açısının ve bağlamsal görünümünün dikkate alınması gerektiği savunulmaya başlandı. Bu dönemde ortaya çıkan iki önemli yaklaşım mevcuttur. İlk olarak, yorumsamacı yaklaşım ön plana çıkmaktadır. Bu yaklaşım altında sembolik etkileşimcilik, fenomenoloji, etnometodoloji ve dramaturji gibi mikro düzeydeki yaklaşımlar, bireyin kendi öznel bakış açısına dayanarak günlük deneyimin bağlamsal yönlerini açıklamaya çalışmışlardır (Wagner, 2018: 13-16). Bu yaklaşımlar, post-endüstriyel toplumların yapısal değişimlerini anlamak için bireyin günlük deneyimini önemseyen yaklaşımlar sergilemiştir. Örneğin, sembolik etkileşimcilik, insanların sosyal etkileşimlerini semboller ve anlamlar aracılığıyla kurduğunu ve bu etkileşimlerin günlük yaşamda nasıl şekillendiğini incelemiştir, fenomenoloji bireyin deneyimlerini ve öznelliğini merkeze alarak, bireyin dünyayı nasıl algıladığını ve anlamlandırdığını araştırmış, etnometodoloji, insanların toplumsal düzeni nasıl anlamlandırdığını ve günlük yaşamda hangi yöntemleri kullandığını incelemiştir ve dramaturji ise günlük yaşamın bir sahne olduğunu ve insanların toplumsal rollerini nasıl oynadığını araştırmıştır (Mead,1972: 326-330). Bu yaklaşımlar, gündelik hayatın sosyal yapısını ve bireyin deneyimlerini daha derinlemesine anlamak için önemli bir katkı sağlamıştır.

Bireyin iradesi ve yaratıcılığı, günlük yaşamın içindeki sosyal etkileşimler ve anlamlarla birlikte değerlendirilerek, toplumun yapısal değişimlerinin anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Karşılıklı etkileşimin ön planda olduğu bu yaklaşımda iletişim ve dil büyük önem taşımaktadır. İnsanlar, dil, kültür ve sürekli paylaşılan anlamlar aracılığıyla birbirleriyle iletişim kurar ve bu iletişim, dünyanın işleyişi hakkında pratik bir anlayış içermektedir (Slattery,2011: 232-234). İkinci yaklaşım ise insanların sosyal etkileşimlerini ve anlamlandırmalarını inceleyen bir araştırma alanı olan etnometodolojik yaklaşımdır. Bu yaklaşım, gündelik hayatın ortak kabul ve anlayışlar üzerine inşa edildiğini vurgulamaktadır. İnsanlar, toplumsal kuralları, normları ve beklentileri paylaşarak günlük yaşamı düzenlerler. Etnometodologlar, bu ortak kabul ve anlayışların nasıl ortaya çıktığını ve nasıl sürdürüldüğünü inceleyerek, insanların günlük yaşamdaki etkileşimlerini anlamaya çalışırlar (Garfinkel,2014: 28-29; Slattery,2015: 223-227).

Etnometodolojik yaklaşıma göre, gündelik hayatı anlamak için mekânsal yapı, zaman ve etkileşim sürecindeki performans gibi unsurlar önemlidir. İnsanlar, sosyal etkileşimlerini belirli mekânsal yapılar içinde gerçekleştirirler ve zamanla ilgili kurallar ve beklentilerle uyumlu hareket ederler. Ancak, etnometodolojik yaklaşımın dezavantajı, bireyi gündelik hayatın merkezine yerleştirirken, toplumu yeterince önemsememesidir. Bu yaklaşım, toplumsal yapı, güç ilişkileri ve sosyal düzenlemeler gibi toplumsal faktörleri göz ardı edebilmektedir. Dolayısıyla, gündelik hayatı anlamak için sadece bireyi değil, toplumu ve toplumsal ilişkileri de dikkate almak önemlidir (Adler, Adler & Fontana,1987: 216-2120). Marxist kuramcı

Lefebvre, gündelik hayatın kuramsallaşmasında önemli bir rol oynamıştır (Lefebvre,2016: 38-41). Ona göre, bu kavramın anlaşılması, toplumu anlamak için kritik bir ipucudur ve gündelik hayatı tanımlamak, toplumsal ilişkileri ve yapıları anlamak için zorunlu bir adımdır. Eleştirel gündelik hayat yaklaşımları, bireylerin günlük deneyimlerini ve toplumsal yapılarla etkileşimlerini ele alırken, toplumsal adalet, özgürlük ve eşitlik gibi değerleri gözetirler.

Toplum içindeki bireylerin gündelik hayatları farklılıklar gösterebilir. Bir tarafta, gündelik hayatın içine sıkışmış bireyler; diğer tarafta gündelik hayatın dışına çıkmış, yapay bir hayata ve bu hayatın faaliyetlerine katılan üst tabakadaki insanlar. Gündelik hayat içerisine sıkışmış olanlar genellikle rutin işlerle meşgul olmaktadır, toplumsal yapıda alt tabakada kendisine yer bulurlar ve sınırlı kaynaklara erişim sağlarlar. Diğer taraftan, gündelik hayatın dışında bulunan üst tabakadaki insanlar, kurgulanmış bir hayata ve bu hayatın gerektirdiği faaliyetlere dahil olurlar. Bu insanlar genellikle daha fazla kaynağa ve fırsata erişimleri olan toplumun üst kesiminde yer alır. Bu durum, gündelik hayatın içinde bulunan insanlarla karşılaştırıldığında, daha ayrıcalıklı bir konumda olduklarını gösterir (Lefebvre,2013: 48-64).

Lefebvre'in gündelik hayat eleştirisinde, sınıf, tüketim gücü ve ekonomik etkenler temel rol oynamaktadır. Onun perspektifinde, gündelik hayatın içinde bulunan insanların deneyimlediği döngüsel zaman, temel ihtiyaçları ve görevleri yerine getirme sürecine odaklanırken, yukarıda bahsettiğiniz üst tabaka için ise doğrusal zamanın esnekliği ve istenilen şekilde büyüebilmesi önemlidir. Lefebvre, bu ayrımı yaparken toplumsal sınıflar arasındaki ekonomik ve sosyal güç farklarını vurgulamaktadır. Alt tabakadaki insanlar, sınırlı kaynaklara ve günlük hayatlarını sürdürebilmek için daha fazla mücadele etmek zorunda kalırken, üst tabakadaki insanlar daha fazla kaynak ve seçeneklere sahip olabilmektedirler. Bu durum, gündelik hayatın sınıf farklılıkları üzerindeki etkilerini ve ekonomik sistemin bu farklılıkları nasıl pekiştirdiğini göstermektedir (Lefebvre,2013: 48-64).

Lefebvre'in eleştirel gündelik hayat yaklaşımı, toplumsal adaletsizliklere ve ekonomik eşitsizliklere odaklanarak, bu yapısal sorunlara meydan okumayı hedeflemektedir. Onun perspektifi, gündelik hayatın sınıfsal temellerini ve ekonomik etkilerini anlamak için önemli bir araç sağlamaktadır. Ancak, gündelik hayatın diğer dinamikleri, cinsiyet, etnisite, kültürel faktörler gibi unsurlar da dahil olmak üzere, bu eleştiride daha geniş bir kapsamda ele alınmalıdır. Lefebvre, modernitenin tarihsel sürecini 19. yüzyıldan 1950'ye kadar olan dönem ve 1950'lerden günümüze kadar olan dönem olmak üzere iki aşamada açıklamaktadır. Bununla birlikte, Lefebvre bu süreci üç aşamada değerlendirmektedir. İlk aşama, modernitenin temel özelliklerini içerir ve gündelik hayatın uzmanlaşmış faaliyetlerden ayrıştığı, organik toplulukların yerini alan bir yapıya geçildiği ve kullanım değerinin değişim değerine dönüştüğü dönemdir. İkinci aşama ise, 1950'lerden günümüze kadar olan dönemdir. Bu dönemde, Lefebvre'e göre modernite daha da karmaşıklaşmıştır. Endüstriyel kapitalizmin gelişimi, kentleşme, teknolojik ilerlemeler ve kültürel değişimler gibi etkilerle gündelik hayat daha da dönüşmüştür. Tüketim toplumu, medya ve iletişim araçlarının etkisiyle günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Ona göre, gündelik hayat modernitenin en yaygın ve etkili düzeyidir. Bu nedenle, moderniteyi anlamak için gündelik hayatın incelenmesi ve anlaşılması gerektiğini savunmuştur. Bu bağlamda Lefebvre'in gündelik hayatı kuramsallaştırma çabaları, toplumsal gerçekliğin anlaşılması ve eleştirilmesi için önemli bir katkı sağlamıştır (Lefebvre, 2020: 100-109).

3. MODERNLİK, KENT ve GÜNDELİK HAYATIN DÖNÜŞÜMÜ

Modern dönemle birlikte gündelik hayatın dönüşüm süreci önemli bir tartışma konusudur. Modernliğin başlangıcından bu yana düşünürler ve kuramcılar arasındaki temel konu geleneksel ile modern dünyanın ayrıldığı çizgidir. Bu ayrım, modern toplumun doğuşunu anlamamıza yardımcı olur. Gelişen süreç, modern toplumların endüstrileşmeyle birlikte

oluşmaya başladığını göstermektedir. Endüstrileşme, teknolojik ilerlemeler, kentleşme ve kültürel değişimler gibi etkiler gündelik hayatın dönüşümünü şekillendirmiştir. Bu şekillendirme gündelik hayatın içeriği, yapılanması ve pratikleri modernlikle birlikte önemli ölçüde değişmiştir. İş bölümü artmış, yeni meslekler ortaya çıkmış ve insanların yaşam tarzları, değerleri ve alışkanlıkları dönüşmüştür (Giddens, 2008: 157-158).

19. yüzyılda modernleşmenin etkileri belirli bir seviyede olsa da, sonraki yıllarda modernlik daha da yaygınlaşmış ve toplumsal alanlara derinlemesine nüfuz etmiştir. Bu süreçte, kentler modernlik açısından öncü bir rol oynamıştır. Kentleşme, endüstrileşme ve teknolojik ilerlemelerle birlikte modern yaşam tarzı kentlerde daha belirgin hale gelmiştir. Kentler, yeni ekonomik, sosyal ve kültürel dinamiklerin merkezi haline gelmiş ve modernlikle ilişkilendirilmiştir. Sosyolog Zygmunt Bauman'ın da belirttiği gibi, modernlik sürekli bir değişim içinde devam etmektedir. Modernliğin doğasında değişim ve dönüşüm vardır ve bu süreç toplumsal alanlara yayılmaktadır. Bu nedenle, modern yaşam tarzı dün ile bugün arasında farklılık gösterebilir ve sürekli olarak evrim geçirebilir (Bauman,2018: 140-141). Kentlerin modernleşme süreciyle birlikte ortaya çıkan modernlik, kentsel yaşamın merkezine yerleşmiş ve toplumsal yapıda köklü değişikliklere neden olmuştur. Bu değişimler bireylerin yaşamında da benzer ölçüde yeniliklere ve dönüşümlere yol açmıştır.

Gündelik hayatın yeniden yapılandırılması sürecinde, modernlikle birlikte bireylerin ihtiyaçlarına uygun yeni mekanlar, hizmetler ve etkinlikler ortaya çıkmıştır. Örneğin, alışveriş merkezleri, spor kompleksleri, eğlence mekanları gibi modern yapılar, bireylerin günlük yaşamlarında önemli bir rol oynamıştır. Bu yeni yapılar, gündelik hayatın yeniden şekillenmesinde etkili olmuştur. Modernlik geleneksel yapının bozulduğu, toplumsal dönüşümün yaşandığı bir zaman şekli olarak tanımlanabilir ve sürekli olarak ilerleme ve gelişme düşüncesini benimseyerek, geleneksel yapıya göre daha iyi bir düzen getirme hedefine odaklanmaktadır. Bu düşünce de, modernliğin toplumsal görünürlük alanında meşrulaşmasına ve kabul görmesine yol açmaktadır (Bauman, 2003: 27-28). Ancak, modernliğin getirdiği değişimler ve dönüşümler bazen sorunlara da yol açabilmektedir. Hızlı bir şekilde ilerleyen modern dünya, belirsizlik, karmaşıklık ve sürekli değişim gibi zorluklarla da karşılaşabilmektedir.

Bauman'ın da belirttiği gibi, modernlik sürekli olarak yenilik arayışında olduğu için bir şeyin modası geçtiğinde hızla terk edilebilir ve yerine yeni bir şey getirilebilir. Bu durumda, modernlik belirsizlik ve süreklilik eksikliği hissi yaratabilir. Bauman'a göre, gündelik hayat içinde modernlik, kurallara dayalı bir mekanizma içinde ilerlerken aynı zamanda kendisini katılaştırır ve müphemlik (belirsizlik) çağırıştırır. Müphemlik, Bauman'ın modernlik için sık sık kullandığı bir terimdir. Modern olmanın ve modernitenin katı aşamasının tanımlanmasında müphemliğe atıfta bulunur. Müphemlik, bir nesnenin veya olayın birden fazla kategoriye sokulabilmesi anlamına gelir. Dilin icra ettiği adlandırma (sınıflandırma) fonksiyonunun başarısız olduğu, dilin özel bir düzensizlik yarattığı durumdur. Ona göre, modernlikte müphemlik ve belirsizlik hali yaygındır çünkü modernlik sürekli bir değişim ve dönüşüm sürecini içermektedir (Bauman,2017: 10-11). Modern dünyada yaşayan modern birey, müphemliğin egemen olduğu bir ortamda modern olmak için yaşamını sürdürmektedir ve modernliğin temel yapısı olan hareketlilik görüngesi içinde ilerlemektedir. Bu hareketliliğin temel sebebi, haz almanın imkânsız hale gelmesidir. Haz almanın imkânsız hale gelmesi, sürekli hareket etmeyi ve süresizlik halini zorunlu kılmaktadır (Bauman, 2018: 139-143).

Geleneksel kimlikler, modern dönemde dejenere olmuş ve yerini yeni kimlik biçimlerine bırakmıştır. Geleneksel zamanda sabit olan kimlikler, modern dönemde teknolojik ve sosyo-ekonomik ilerlemelerle birlikte değişmiştir. Önceden, ırk, toplumsal cinsiyet, toplumsal sınıf, vatan, doğum yeri, aile gibi sosyal aidiyetler, bireylerin kimliklerini belirleyen

temel unsurlardı (Goffman, 2016: 93-96). Ancak modern dönemde, teknolojik gelişmeler, küreselleşme ve sosyal değişimler, bu kimlik unsurlarının esneklik kazanmasına ve değişmesine yol açmıştır (Castells, 2014: 149-152). Bu değişimler, modern dünyanın hızlı ve karmaşık yapısının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İnsanlar, farklı kültürel etkileşimlerin ve iletişim teknolojilerinin etkisiyle daha geniş bir kimlik yelpazesine sahip olmuşlardır. Bireyler, seçimlerini yaparken daha fazla özgürlük ve esneklikle karşı karşıyadır (Bauman, 2003: 34-35).

Modernizm spesifik olarak ekonomik, sosyal ve politik alanlardaki değişimi vurgulamaktadır (Tomlison, 1999: 204). Modern öncesi toplumlarda birey, küçük toplumsal çevreler içinde kendisini denetimi altında tutan yapılar içinde yaşardı. Ancak moderniteyle birlikte bireyin toplumsal yaşamda kendi kişiliğini ifade etmesi mümkün hale gelmiştir (Frisby, 2003: 23-27). Alman Sosyolojisi'nin önde gelen isimlerinden birisi olan Simmel ise moderniteyi eleştirirken, ona ikiyüzlülük atfeder. Modernitenin hem bireyselleşmeyi özgürleşme anlamında teşvik ettiğini hem de bireyciliği yabancılaşma anlamında ortaya çıkardığını düşünür. Yani, modernite bireylere özgürlük ve bağımsızlık sağlarken aynı zamanda onları yabancılaştırmış, izole ve kopuk bir duruma da getirmiştir (Simmel, 2014: 490-501). Lefebvre'nin temel tezi, kapitalizmin toplumsal üretim ilişkilerini sürekli olarak yeniden üretmesi ve bunu yaparken mekânı kullanmasıdır. Bu durum, kapitalizmin varlığını sürdürebilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Lefebvre'ye göre, kentler modernitenin ve kapitalizmin merkezleridir. Kentlerdeki mekânsal düzenlemeler, sosyal ilişkilerin ve toplumsal üretimin şekillenmesinde önemli bir role sahiptir. Gündelik hayat ise bu mekânsal düzenlemelerin içerisinde gerçekleşir ve bireylerin günlük yaşamlarını şekillendirmektedir. Bu perspektiften bakıldığında, modernite ve gündelik hayatın birlikte ele alınması, toplumsal, mekânsal ve ekonomik süreçler arasındaki bağlantıyı anlamak için önemlidir (Lefebvre, 2020: 35-36).

Gottdiener ve Lefebvre'nin perspektiflerine dayanarak, kapitalizmin kentsel mekânda toplumsal ilişkileri yeniden ürettiği ve kendini sürekli olarak yenilediği söylenebilir. Kapitalizm, meta dünyasını ve mantığını oluştururken, aynı zamanda para ve siyasi güç gibi soyut kavramları somut mekânda görünür kılar. Alışveriş merkezleri, bankalar, iş merkezleri ve yüksek katlı binalar gibi mekânlar, bu soyut mekânın örnekleridir ve kenti ve kentlinin gündelik hayatını etkileyerek parçalamışlardır. Bu durumda, kapitalizm hem fiziksel mekânı dönüştürmekte hem de toplumsal ilişkileri ve günlük hayatı etkilemektedir. Bu süreçte emek uzmanlaşmış, aile hayatı iş zamanından ayrılmış ve boş zaman farklı bir kategori haline gelmiştir. İş ve yaşam alanları arasında keskin bir ayrım oluşmuş, bireylerin yaşamları parçalanmış hale gelmiştir (Gottdiener, 2001: 250-254).

Lefebvre ve De Certeau'nun modernitenin gündelik hayata etkileri konusundaki düşünceleri farklıdır. Lefebvre, modernitenin gündelik hayatı rutinleştirdiğini ve parçaladığını savunurken, De Certeau ise popüler kültürün özgürleştirici ve yaratıcı özelliklerini vurgulayarak eski değerlerin yeniden kazanılması için çaba sarf etmiştir. De Certeau'ya göre, insanlar popüler kültürün içinde kendilerine özgü pratikler ve stratejiler geliştirerek mevcut güç yapılarına karşı direnç gösterebilir ve kendilerini ifade edebilirler. De Certeau, kapitalizmin bireyleri tamamen sınırlamadığını ve insanların popüler kültür aracılığıyla özgünlüklerini ifade edebileceğini savunmaktadır. Ona göre, modernitenin etkisi altında olsa da insanlar kendi günlük yaşamlarında hâlâ direniş gösterebilirler (de Certeau, 2009: 129). David Harvey'e göre ise kapitalist kent, belirli bölgelerdeki özel amaçlı kullanımlar, konut bölgeleri, sanayi bölgeleri ve ticaret merkezleri gibi farklı işlevsel alanlarla karakterize eder. Bu mekânsal bölünme ve iş bölümü, farklı sektörlerin ve faaliyetlerin etkileşimini sağlayarak kentin daha verimli bir eşgüdüm kapasitesine sahip olmasını sağlamaktadır (Harvey, 2016: 21-40).

4. GÜNDELİK HAYATIN İNŞA SÜRECİ

Modern gündelik hayatın inşa sürecinde, zamanın önem kazanması ve yaşamın geleneksel yapıdan modern yapıya dönüşmesiyle birlikte toplumsallıktan bireyselliğe doğru bir evrim yaşanmıştır. Gündelik hayatın kapsamı değişmiş ve modern birey, koşuşturma içinde olsa bile kendisiyle meşgul olmuştur (Lefebvre, 2018: 21-28). Bu değişim süreci, sanayileşme ile birlikte başlamış ve şehir hayatının yaygınlaşmasıyla hız kazanmıştır (Giddens,2012: 107). Bu süreçte, bireylerin yaşam tarzları, tercihleri ve ilişkileri modernleşmiş, yeni tüketim alışkanlıkları ve eğlence kültürü ortaya çıkmıştır.

Gündelik hayatın inşası, bireylerin modern dünyadaki yerlerini ve kimliklerini şekillendirmiştir. Anthony Giddens, bu dönüşümü modernizasyon süreciyle ilişkilendirirken, Henri Lefebvre gibi düşünürler ise kentleşmenin gündelik hayat üzerindeki etkisini vurgulamışlardır. Bu bağlamda, modern gündelik hayatın inşası, zaman, mekân, ilişkiler ve kimlik gibi unsurları içeren kompleks bir süreç olarak anlaşılabilir. Lefebvre'e göre, kentsel yaşam geleneksellikten kopuşun temsilidir ve toplumsal dönüşümün bir yansımasıdır (Lefebvre,2006: 26-28). Bireyin yaşamı modernizasyon sürecinde geleneksel yaşamla bir paradoks oluşturur ve bu paradoks, farklı toplumlarda farklı şekillerde ortaya çıkar. Bu toplumların kentleşme süreçlerinde, sadece fiziksel bir dönüşümü değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve ekonomik bir dönüşümü de beraberinde getirmektedir. Bu süreçte, bireylerin yaşam pratikleri, ilişkileri ve kimlikleri değişir ve kentsel yaşamın yeni dinamiklerine uyum sağlamaları gerekir. Bauman'a göre, modern toplumda kimlikler rol ve statülerin etkisi altında değişebilir. Kimlikler, farklılaştırılıp sınıflandırılıp ayrı tutulabilirken, esnek kimliklere dönüşebilirler. Bu esnek kimlik anlayışında, kimlikler tüketim nesnelere evirilebilmektedirler (Bauman, 2011: 148-149).

Gündelik hayatın bu süreçte dönüşümünü sürdürmesi, toplumun değişimiyle birlikte paralel bir şekilde ilerlediğini göstermektedir (Lefebvre,2006: 27- 28). Bu dönüşüm ve değişim sürecinde, gündelik hayatın tekrarlanan eylemler ve rutinler aracılığıyla ilerlediği, bu rutinlerin bireylerin yaşamlarında istikrar ve anlam oluşturduğu ifade edilebilir. Ancak bu durum aynı zamanda bazı bireylerde monotonluk, sıkıcılık veya tutsaklık hissi yaratabilmektedir.

5. GÜNDELİK HAYAT SOSYOLOJİSİ ve SİNEMA

Sosyoloji ve sinema, bireyin zihinsel yaratım süreçlerini temel alır. Bu süreçlerde odak noktası bireydir ve sosyoloji ile sinema bireyin düşünsel yaratımını destekler ve şekillendirir. Sosyoloji bilimi, bireylerin aktif eylemleri, sosyal ilişkileri ve toplumsal yapıları incelerken, bireylerin davranışlarından kaynaklanan sonuçlarla ilgilenir (Fischer, 2003: 90). Sinemada, üretim ilişkilerinin ve modernleşme çabalarının şekillendirdiği toplumsal krizlere, bireyler arasındaki değer ve tutum değişikliklerine, yabancılaşma gibi konulara kayıtsız kalmamıştır. (Güçhan, 1994: 11).

Olay öyküsü anlatan filmler aracılığıyla bireyleri bir arada tutar ve onlara eğlence, düşündürme, bilgilendirme gibi deneyimler sunmuştur. Görsel ve işitsel araçları kullanarak izleyicileri farklı tematik duygular içinde bir araya getiren Sinema, hikâye anlatımıyla insanların duygusal ve düşünsel dünyasına dokunarak, bireylerin deneyimlerini paylaşma ve empati kurma imkânı sağlar (Diken ve Laustsen, 2019: 22- 24). Bu bağlamda sosyoloji ve sinema, bireyin zihinsel yaratım süreçlerini etkilerken, odak noktası olan bireyin düşüncelerini, duygularını ve deneyimlerini anlamlandırmayı ve ifade etmeyi amaçlamaktadır.

Sosyoloji ve sinemanın tarihleri dikkat çekicidir. İkisi de yakın dönemlerde ortaya çıkmış ve büyük ilgi görmüştür. Sinemanın icadı Lumière kardeşlerin 1895 yılında gerçekleştirdiği sinematografin icadıyla başlamıştır. Bu icat, hareketli görüntülerin kaydedilmesi ve izleyicilere sunulması için önemli bir adımdır. Tek planlık filmlerle başlayan

sinema, daha sonra hikâye anlatımı ve görsel sanatların birleşimiyle gelişmiştir. Sosyoloji ise aynı dönemde önemli bir bilim dalı olarak ortaya çıkmış ve Chicago Sosyoloji Okulu ile birlikte, Amerika'da gelişme kat etmiştir. Bu dönemde "The American Journal of Sociology" dergisi yayın hayatına başlamış ve sosyolojik araştırmaların adeta yayın platformu olmuştur (Tacussel, 1989: 62). Aynı dönemde ünlü sosyolog Emile Durkheim, "Sosyolojik Yöntemin Kuralları" adlı kitabını yayınlamış ve bu eser, sosyolojinin metodolojisine ve kurallarına dair önemli bir kaynak oluşturmuştur. Diğer yandan, Max Weber, Georg Simmel ve diğer önemli sosyologlar da bu dönemde etkili çalışmalar ortaya koymuşlardır. Simmel'in "Sosyolojinin Sorunu" adlı makalesi de bu dönemde yayınlanmıştır. Sosyoloji ve sinema, toplumsal dönüşümlerin ve modernleşmenin etkilerini anlamak için bir araç haline bu dönemde gelmiştir. Sosyologlar, toplumsal yapıları ve ilişkileri inceleyerek toplumun dönüşüm süreçlerini anlamaya çalışırken, sinema da hikâye anlatımı ve görsel imgelem aracılığıyla bu dönüşümleri anlatmıştır.

Sosyoloji bilimi ve sinema sanatı, aynı dönemde fikir ayrılıklarının yaşandığı ve tartışmaların odağı haline geldiği disiplinlerdir. Hem sosyoloji hem de sinema, bilim mi yoksa düşünme şekli mi olduğu konusunda fikir ayrılıklarına sahip önemli isimler arasında tartışmalara yol açmıştır. Georg Simmel ve Émile Durkheim gibi sosyolojinin kurucuları, sosyolojinin doğası ve metodolojisi konusunda farklı görüşlere ortaya koymuşlar. Durkheim, sosyolojiyi tam anlamıyla bir bilim olarak kabul ederken, toplumun objektif gerçekliğini incelemeyi ve sosyal olayları nesnel verilere dayandırmayı savunmuştur. Simmel ise sosyolojiyi daha çok bir düşünme şekli olarak görmüş, sosyal ilişkilerin incelenmesinde bireyin deneyimlerini ve etkileşimlerini vurgulamıştır (Durkheim,2010: 29-30). Benzer şekilde, sinema sanatının kuramcıları Andre Bazin ve Sergei Eisenstein arasında da fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Bazin, sinemanın gerçekliği yansıtma ve izleyiciye gerçeklik duygusu yaşatma potansiyeline vurgu yaparken, (Bazin,1995:45). Eisenstein sinemanın daha çok bir anlatı aracı olduğunu ve montajın önemini vurgulamıştır (Eisenstein, 1993: 179). Bu fikir ayrılıkları hem sosyoloji hem de sinemanın doğası ve amacı hakkında derinlemesine düşünmemizi sağlamıştır.

Sosyoloji, toplumsal ilişkileri ve yapıları inceleyerek toplumu anlamlandırmayı amaçlamaktadır, sinema ise hikaye anlatımı ve görsel imgelem aracılığıyla insanların düşünsel dünyalarını etkilemektedir. Bu benzerlikler, sosyoloji bilimi ve sinema sanatının ortak noktalarını göstermektedir. Her ikisi de insanların sosyal gerçekliği anlama ve ifade etme aracıdır ve insan deneyimlerini anlamlandırmada önemli bir rol oynar.

Sinema sanatı, uzun yıllar boyunca tartışmalara konu olmuş bir konudur. Sinemanın bir sanat dalı olarak kabul edilip edilmemesi, bazı eleştirmenler ve düşünürler arasında farklı görüşlere yol açmıştır. Bazıları sinemanın sadece mekanik bir süreçle üretilen bir kopyalama olduğunu savunurken, diğerleri onun gerçek bir sanat formu olduğunu iddia etmiştir. Ancak zamanla, sinemanın sanatın bir dalı olduğu yönündeki tartışmalar son bulmuş ve genel olarak sinema sanatı, görsel sanatların modern temsilcisi olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Bu nedenle, günümüzde sinema sanatı, mekanik bir süreçle üretilen bir kopyalama olarak değil, tam anlamıyla bir sanat dalı olarak görülmüştür. Dahası, sinema, birçok farklı disiplini içeren çok katmanlı bir sanat formu olmuş ve toplum üzerinde derin etkileri olan bir kültürel ifade biçimine evrilmiştir.

Sonuç olarak, sosyoloji bilimi ve sinema sanatı, toplumsal olguları ve günlük hayatı anlamak ve temsil etmek amacıyla benzer yaklaşımlar sergileyen yapılarıdır. Her ikisi de toplumsal yapıları, ilişkileri ve sorunları incelerken, kitlelere hitap ederek toplumsal farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda yönetmenliğini Yılmaz Erdoğan'ın yaptığı ekonomik zorluklar, toplumsal hayata ve insanların günlük yaşam rutinlerine uygun bir film olan "Neşeli Hayat" filmi incelenmiştir. Film analizinde, ekonomik krizin toplumsal hayatta ve insanların

gündelik hayat rutinlerinde etkisi ve karakterlerin bu durum karşısında takındıkları tavırlar göz önünde tutulacaktır.

6. ÇALIŞMANIN AMACI ve YÖNTEMİ

Bu çalışmanın amacı, sinemanın gündelik hayat pratiklerini nasıl sergilediğini incelemek ve anlamaktır. Bu bağlamda, Yılmaz Erdoğan'ın yönetmenliğini üstlendiği "Neşeli Hayat" filmi üzerinden bir analiz yapılmıştır. Sinema, günlük yaşam pratiklerini ve kültürel üretimi nasıl yansıttığını anlamak sosyolojik bir bakış açısıyla önem taşımaktadır.

Çalışmanın yöntemi betimleyici bir durum analizi içermektedir. Betimsel analiz, bir sanat eserini, bir filmi, bir metni ayrıntılı bir şekilde gözlemleyerek ve detaylı bir şekilde tanımlayarak analiz etme sürecidir. Betimsel analiz, objektif bir yaklaşım benimseyerek, eserin fiziksel, görsel, işitsel ve içeriksel özelliklerini sistematik bir şekilde açıklar. Bu yöntemde, çalışma konusuyla ilgili verilerin sınıflandırılması, özetlenmesi ve temel özelliklerinin tasvir edilmesi süreci gerçekleştirilir.

Bu analiz sürecinde, filmdeki karakterlerin tutumları, tavırları, yaşadıkları olaylar, ilişkiler ve günlük hayat rutinlerindeki değişiklikler incelenmiştir. Filmdeki sahneler ve diyaloglar detaylı bir şekilde gözlemlenerek, bu unsurlar sosyolojik bir perspektiften değerlendirilmiştir.

Araştırma sürecinde, gündelik hayat sosyolojisi literatüründen ilgili teorik kavramlar kullanılarak film analizi desteklenmiştir. Gündelik hayatın dinamikleri, sosyal etkileşimler, toplumsal yapılar ve günlük rutinler gibi konular, analiz sürecinde ele alınan temel noktalaradır.

Çalışmanın odak noktası, sinemanın gündelik hayat pratiklerini nasıl yansıttığı ve toplumsal dinamikleri nasıl işlediğidir. Dolayısıyla bu analiz, sinemanın toplum üzerindeki etkisini ve gündelik hayatın sinema tarafından nasıl temsil edildiğini anlamamıza yardımcı olacaktır.

Çalışma kapsamında, belirlenen başlıklar altında aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1-Filmde gündelik hayat içerisinde yaşanan kent nasıl sunulmaktadır?

2 Filmde insan ilişkileri ve mekanlar nasıl aktarılmaktadır?

3- Filmde Zaman kavramı nasıl sunulmaktadır?

Bu başlıklar altında elde edilen veriler, önceden belirlenmiş başlıklar doğrultusunda özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Betimsel analiz yöntemi, çalışmanın amacına ve konusuna uygun olarak, filmdeki gündelik hayat pratiklerini anlamamıza ve bulguları sistematik bir şekilde açıklamamıza yardımcı olacaktır. Bu yöntem, filmdeki fiziksel, görsel, işitsel ve içeriksel özelliklerin detaylı olarak incelenmesini sağlayarak, sinemanın gündelik hayatı nasıl temsil ettiğini ve toplumsal dinamikleri nasıl işlediğini anlamamıza katkı sağlayacaktır.

6.1. Önem

Bu çalışma, gündelik hayat sosyolojisi kuramına dayanarak gündelik hayat ve sinema ilişkisi bağlamında bu alanda, literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bireyin gündelik hayatını sürdürürken kendi içinde yaşadığı alanından uzaklaşarak kendisini ve bulunduğu ortamını bir analiz nesnesi haline getirmesi, sıradanını fark etmesi, içinde yaşadığı süreci analiz etmesi açısından değerlidir. İnsanın kendisini ve çevresini anlamlandırma çabası açısından, kentin günlük rutini içerisinde, gündelik hayat pratiklerinin üretildiği sinema filmlerinin analiz etmek bulunduğumuz dönemi anlayabilmek açısından önemlidir.

6.2. Sınırlılıklar

Bu çalışmada, bir örnek film üzerinden gündelik hayat pratiklerinin ne olduğu ve nasıl yansıtıldığı detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ancak, çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle, film seçimi sürecinde gündelik hayatı ve modern kent yaşamını ele alan Türk filmleri üzerinde odaklanılmıştır. Daha sonra, günlük hayatın ve modern kentin dinamiklerinin iç içe geçtiği filmler belirlenerek çalışma konusu için bir örneklem oluşturulmuştur.

Bu çalışma, modernleşme süreçlerinin kentler üzerindeki değişimlerini ve bu değişimlerin gündelik hayat ile zaman kavramının sinema aracılığıyla nasıl aktarılabileceğini sorunsallaştırmaktadır. Özellikle seçilen örnek film, İstanbul'un Levent ve çevresindeki kentsel dönüşüm ve modernleşme süreçlerini temsil etmesi açısından önemlidir. Bu bölge, son 20-25 yıl içinde önemli değişimlere sahne olmuş ve farklı günlük hayat pratiklerinin bir arada yaşandığı, kent okumalarının zengin bir içeriğini barındırmaktadır.

7. FİLM: NEŞELİ HAYAT

Resim 1: Neşeli Hayat Film Afışı

Tür: Dram, Komedi

Yönetmen: Yılmaz Erdoğan

Oyuncular: Yılmaz Erdoğan, Büşra Pekin, Ersin Korkut, Erdal Tosun, Cezmi Baskın

Senaryo: Yılmaz Erdoğan

Yapımı Yılı: 2009

7.1. Filmin Konusu: Neşeli Hayat adlı film, Rıza Şenyurt adındaki karakterin yaşamını daha iyi koşullarda sürdürmek için çabalarını konu almaktadır. Rıza, refah içinde bir yaşam sürebilmek ve artık kendisine hizmet edilen biri olmak istemektedir. Bu nedenle daha iyi bir iş bulmak için çeşitli yollar denemiş, ancak başarılı olamamıştır. Film, Rıza'nın bu zorlu süreçte karşılaştığı engelleri ve yaşadığı zorlukları anlatırken, onun neşeli ve mutlu bir hayata sahip olma çabasını vurgulamaktadır. Rıza'nın hayatını değiştirecek bir iş arayışı ve daha iyi bir gelecek için verdiği mücadele filmde ön plandadır.

Filmin hemen başında, Rıza'nın borçlu olduğu bilgisi izleyiciye eve gelen mahkeme kâğıdı ile verilmektedir. Rıza'nın mahalledeki arkadaşları, Rıza aracılığıyla girdikleri Neşeli Hayat adlı saadet zincirinde kaybettikleri paralarını geri istemektedir. Bu arkadaşları, sistem içerisinde birlikte zarar görmüş olsalar bile, Rıza'yı sorumlu tutmaktadırlar. Onlar için önemli olan, Rıza'nın kendilerine kaybettikleri parayı geri ödemesidir. Borcunu veremeyeceğini düşündükleri için mahkeme yoluna gitmişlerdir.

Rıza, bir aşçı olmasına rağmen geçici işlerde çalışan, başarısızlıkla sonuçlanan deneyimler yaşamış ve maddi olarak zor durumda olan bir karakterdir. Başarısızlıkla sonuçlanan iş deneyimleri yaşamış ve sürekli bahaneler bulma eğilimindedir. Bu başlangıç, Rıza'nın zorluklarla dolu bir yolculuğa çıkacağını ve neşeli bir hayat için mücadele edeceğini vurgulamaktadır. Borçlu olması ve arkadaşlarının talepleriyle baş etmek zorunda kalması, Rıza'nın daha iyi bir yaşam arayışındaki engelleri temsil etmektedir. Bu durum, filmde Rıza'nın neşeli bir hayata ulaşma çabasını ve kendisini geliştirmek için verdiği mücadeleyi ortaya koymaktadır.

7.2. Filmde Kentin Sunumu

Kent mekânlarının homojen bir yapı göstermesi için yapılan planlamalar kenti paylara, parsellere ayırmakta, parçalamaktadır (Lefebvre,2016: 37-39). Lefebvre'ye göre, kent mekânlarının homojenleştirilmesi, planlama süreçlerinde yapılan bölümlendirmeler ve sınırlamalar aracılığıyla gerçekleştirilir. Bu planlamalar, kenti parsel ve bölgelere ayırarak toplumsal izolasyonu teşvik eder. Toplu konutlar, siteler, gettolar, izole edilmiş alanlar, mahalleler ve apartmanlar gibi yapılar, kendi çevreleriyle sınırlar ve sınıflar oluşturarak homojenliği destekler. Ancak bu homojenlik altında gerçek ilişkiler ve çatışmalar örtülerek yeni bir iktidar biçiminin yansıtıldığı bir düzen kurulur. Lefebvre, bu yeni düzenin kentsel mekânın "hiyerarşik" özelliği olarak tanımlamaktadır. Bu hiyerarşiklik, grupların, sınıfların ve bireylerin kontrol edilmesini sağlamaktadır. Yani, kent mekânı ve planlaması, belirli grupların ve sınıfların kontrol ve denetim altında tutulmasını kolaylaştırmaktadır. Bu durumda, kentlerdeki fiziksel mekân düzenlemeleri, toplumsal yapıyı ve ilişkileri şekillendirir ve belirli güç ilişkilerini pekiştirmektedir.

Filmin açılış sahnesi, İstanbul'un Beşiktaş semtinde bulunan stadyumda geçmektedir ve olaylar burada başlar. Bu sahnede, Rıza ve akrabası Çetin, bir terlik markanın reklamını yapmaktadırlar. Ancak Rıza, yaptığı işin ona getirdiği utanç ve mutsuzluk altında ezilmektedir. İşin içinde olduğu dünyaya yabancılık çekmektedir ve bu durum onu rahatsız etmektedir.

Rıza'nın çalıştığı iş, küresel kapitalist sistemin ürettiği esnek, yarı zamanlı ve tüketime odaklı iş kollarından biridir. Bu iş, Rıza'nın içine sıkıştığı, hoşnutsuzluk duyduğu bir durumu simgeler. Filmde, Rıza'nın iş sonrası elbiselerini değiştirirken yaşadığı hoşnutsuzluk ve Çetin ile yaşadığı küçük tartışma, karakterin bu iş dünyasına karşı içsel bir sıkıntı ve yabancılaşma yaşadığını vurgulamaktadır.

Filmde kır ve modern kent çatışması, Rıza'nın yaşadığı trajikomik olaylar üzerinden ele alınmaktadır. Bu çatışma hem Rıza'nın kişisel deneyimlerinde hem de toplumsal dinamiklerde yer alan çelişkilerin bir yansımasıdır. Rıza'nın Noel Baba'yı temsil etme süreci, bu çatışmanın bir ifadesidir ve filmin temel konularından biridir. Örneğin, Noel Baba'nın gülüşü Rıza'ya köyde hayvanlara "ho ho" diye seslendiğini hatırlatır ve bu nedenle insanlara karşı "ho ho" demeyi beceremediğini ifade eder. Bu örnek, Rıza'nın taşradan gelen birisi olduğunu ve kentteki toplum normlarına tam olarak uymadığını göstermektedir. Bu durum, Rıza'nın çalıştığı oyuncak mağazasının müdürünün, "ajansa bak, köylü Noel Baba gönderiyorlar" şeklinde yorum yapmasına yol açar. Bu olaylar, Rıza'nın toplumun kabul ettiği "ideal" bir Noel Baba olmaktan uzak olduğunu ve geleneksel algıların modern kent yaşamıyla çatıştığını göstermektedir.

Filmde, modern kentin öğeleri olan otobanlar, yoğun insan ve araç trafiği, ışıltılı caddeler gibi imgeler sıkça kullanılırken, Rıza bindiği otobüsle gecekondu mahallesine gitmek istediği dünyaya kaçışı simgelemektedir. Bu sahne, Rıza'nın modern kentin getirdiği stresli ve yabancılaştırıcı atmosferinden kaçarak, kendi yaşadığı mahalleye geri dönmek istediğini göstermektedir. Bu durum, gündelik hayatın içinde yer alan kentsel mekânların ve yaşam alanlarının farklılıklarını vurgulamaktadır.

Filmin ilerleyen sürecinde, ülkede yaşanan değişimlerin gündelik, siyasal ve dinsel alanlara yansımaları da aktarılmaktadır. Bu yansımalar, toplumun yaşadığı zorluklar, adaletsizlikler ve güncel olaylarla ilgili eleştirileri içerir.

7.3. Filmde İnsan İlişkileri ve Mekân Sunumu

Neşeli Hayat filminde mekanlar arasında bir ayırım söz konusudur. Filmde gecekondu mahallesi ve kentin merkezi, farklı yaşam alanlarını temsil etmektedir. Gecekondu mahallesinde geçen sahneler, Rıza'nın yaşadığı evde odaklanmaktadır. Rıza, eşi Ayla ile birlikte, karısının abisi Ahmet'e ait olan ve fiziki olarak pek sağlıklı olmayan bir evde kiracı olarak yaşamaktadır. Bu evdeki yaşam koşulları, gecekondu mahallesinin sınırlı imkanları ve ekonomik zorluklarını yansıtmaktadır.

Ailenin ekonomik sorunları nedeniyle kira ödemekte zorlandığı belirtilmektedir. Bu durum, gecekondu mahallesinde yaşayan insanların maddi sıkıntılarını ve geçim zorluklarını göstermektedir. Film, bu mekân aracılığıyla toplumsal eşitsizlikleri ve ekonomik adaletsizlikleri ele almaktadır.

Ahmet, kalabalık ailesiyle birlikte bu evde yaşamaktadır. Ev, diğer evleri kiraya vererek geçimini sağlamaktadır. Bu durum, gecekondu mahallesindeki insanların farklı ekonomik faaliyetlerle geçimlerini sürdürmeye çalıştığını göstermektedir. Ahmet'in oturduğu ev, diğer gecekondu evlere kıyasla daha yeni ve bakımlıdır. Evde misafirler ağırlanmakta, yeni eşyalar bulunmakta ve günlük hayatın yaşandığı bir alan olarak kullanılmaktadır. Bu durum, Ahmet'in ailenin oturmuşluğunu ve dış dünyaya açılma yeteneğini gösteren bir gösterge olarak kullanılmaktadır. Filmin bu mekân aracılığıyla gecekondu mahallesindeki yaşam koşullarının çeşitliliği, ekonomik faaliyetlerin farklılığı ve ailenin sosyal ilişkilerinin aktarıldığı görülmektedir.

Neşeli Hayat filminde sunulan bir başka gecekondu evi, Duran Hoca'ya ait olan evdir. Evin dış kapısının önünde geçen sahnede, evin durumu ve koşulları görülebilmektedir. Bu gecekondu evi, kalabalık aileler için yeterli olmayan bir alanı temsil etmektedir. Ev içindeki sıkışıklık, kullanılmayan eşyalar ve dar mekanlar, evin sınırlı alanını göstermektedir. Bu detaylar, gecekondu evlerinde yaşayan insanların yaşam koşullarını ve mekansal sınırlamalarını yansıtmaktadır.

Filmin bir diğer gecekondu evi, komik karakterlerden Lokman'ın kayınpederi Ali Usta'ya aittir. Bu ev, tek katlı ve eski tip eşyaların bulunduğu bir yapıyı temsil etmektedir. Evdeki eşyaların eski olması ve yoksulluğu vurgulayan unsurların bulunması, ailenin ekonomik zorluklarını göstermektedir. Bu gecekondu evi, filmde yoksulluk ve sosyal eşitsizlik konularını vurgulamak amacıyla kullanılmaktadır. Bu sahneler, gecekondu mahallesindeki farklı yaşam koşullarını ve ekonomik durumları aktarmak için yansıtılmaktadır. Film, farklı gecekondu evlerinin içinde yaşananları göstererek toplumun çeşitli kesimlerine ve yaşam şartlarına dikkat çekmektedir.

Neşeli Hayat filminde bahçeli villanın fotoğrafı, sınıflar arasındaki ekonomik ve sosyo-kültürel ayrışmanın mekânsal bir örneği olarak sunulmaktadır. Bu tür yapılar genellikle üst sınıf insanlar tarafından tercih edilen ve daha yüksek yaşam standartlarını simgeleyen konutlardır. Filmde, Rıza karakteri üzerinden bu durum vurgulanır ve bahçeli villanın alt sınıf insanlar için bir hayal olduğu ifade edilir. Rıza'nın repliği, bahçeli villanın prestijli bir konut olduğunu ve ona ulaşmanın zorluğunu yansıtmaktadır.

“Neşeli Hayat dedi adam, villa dedi adam yaa. Villa ister misin dedi.

Villa ister misin denen bir kişiye yok denir mi? Nasıl dersin bunu?..”

Rıza, villayı istemektedir ancak sosyal ve ekonomik durumu nedeniyle bu talebi gerçekleştirmesi mümkün değildir. Bu diyolog, sınıf farklarının mekânsal olarak nasıl ayrıştığına ve alt sınıf insanların ulaşması zor olan imkanlara nasıl hayaller kurduğuna dikkat çekmektedir. Villa, filmde bir tür statü sembolü olarak kullanılmakta ve sınıf farklarını vurgulamaktadır.

Neşeli Hayat filminde toplumun alt gelir grubundan insanların gündelik hayatlarından kesitlerin yansıtıldığı diğer mekânlar da kahvehane ve meyhanelerdir. Bu mekânlar, geleneksel bir atmosfer içinde gösterilir ve filmdeki karakterlerin sosyal etkileşimleri, günlük hayat pratikleri ve yaşantılarına dair gerçeklikleri yansıtır.

Filmde kullanılan diğer mekânlarda zamanın gerçeklerini yansıtmaktadır. Örneğin, sahnelerin geçtiği stat, caddeler, mahkeme salonu gibi mekânlar, filmin geçtiği döneme ve toplumun farklı alanlarına odaklanarak gerçekçi bir atmosfer oluşturmaktadır.

Rıza'nın Noel Baba kostümüyle motosiklet üzerinde dolaşarak hediye bıraktığı evler de filmde önemli mekânlar arasındadır. Bu sahneler, Rıza'nın karakterinin ve gündelik hayatındaki rolünün vurgulanmasını sağlamaktadır. Bu mekânlar, filmdeki olayların ve ilişkilerin gerçekçi bir şekilde aktarılmasına katkıda bulunur.

Filmde, modern kent imgesini temsil eden bir mekân olarak Rıza'nın çalıştığı büyük alışveriş merkezi yer almaktadır. Bu mekân, kültürel değişimin, sosyal deneyimlerin ve günlük yaşamın sürdüğü bir yer olarak tasvir edilir ve tüketim üzerine kurulmuştur. Rıza'nın çalıştığı alışveriş merkezi, filmdeki karakterin çalışma pratiğini ve günlük hayatını yansıtan bir rol oynamaktadır. Rıza, sıkı çalışma kuralları altında uzun süre ayakta kalarak çalıştığı bu mekânda, toplumun çeşitli kesimleriyle karşılaşır ve etkileşimde bulunur. Alışveriş merkezi, kamusal ilişkilerin çerçevesinin belirlendiği bir alan olarak görülmektedir. Bu mekân, modern kent yaşamının bir parçası olarak tüketim kültürünü vurgulamaktadır.

Alışveriş merkezi, insanların ihtiyaçlarını karşılamak, eğlenmek, sosyal etkileşimde bulunmak ve tüketim yapmak için bir araya geldiği bir mekândır. Filmde, Rıza'nın bu mekânda çalışması ve buradaki deneyimleri, modern kent yaşamının karmaşıklıklarını ve günlük hayat pratiklerini yansıtmaktadır.

Filmde para, önemli bir tüketim ögesi olarak öne çıkar ve filmdeki insan ilişkilerinin temel konularından biri olarak ele alınır. Rıza'nın gecekondu mahallesinde yaşaması ve parasal sıkıntılarla karşı karşıya olması, onun yoksul bir karakter olduğunu vurgulamaktadır. Rıza, asıl mesleği açılıklık olmasına rağmen geçici işlerde çalışan bir karakterdir ve bu işlerde başarısız olmuştur. Onun parasal zorlukları, filmin temel öyküsünü etkileyen bir faktördür. Kendi işini kurma hayaliyle hareket eden Rıza, karısının bileziklerini satarak bir lokanta açmaya çalışmış, ancak ekonomik kriz döneminde iflas etmiştir.

Lokman, filmin önemli bir karakterdir. Ayla'nın erkek kardeşi olarak tanıtılan Lokman, işi, parası ve evi olmayan biridir. Ahmet tarafından evden kovulduktan sonra Rıza ve Ayla'nın evine sığınır ve onlarla birlikte yaşamaya başlamıştır. Lokman'ın parasal sıkıntıları, onun düğününü yapamamasına da yansımıştır. Filmin ilerleyen sahnelerinde Lokman'ın düğünü için para biriktirmek için çeşitli yollar denediği görülmektedir. Ancak gelir elde etme çabaları yetersiz kalır ve düğün yapma hayali gerçekleşmez.

Lokman karakteri, filmde maddi sıkıntılar yaşayan insanların durumunu temsil eder. Parasızlık, işsizlik ve konut sorunları gibi ekonomik zorluklar, Lokman'ın karakterinin gelişiminde önemli bir rol oynar. Onun hikayesi, filmin genel teması olan gündelik hayatta yaşanan zorlukları ve toplumsal eşitsizlikleri vurgulamaktadır.

Filmde Noel ve Noel Baba figürü de önemli bir rol oynamaktadır. Rıza, filmde Noel Baba kostümü giyerek çocuklara hediye dağıtan bir karakter olarak karşımıza çıkar. Noel Baba, Hıristiyan kültüründe yer alan bir karakterdir ve Noel zamanında çocuklara hediyeler getirdiği düşünülen bir figürdür. Filmin perspektifinde ise Noel Baba, bir tüketim aracı olarak ele alınmaktadır. Rıza, Noel Baba kostümü giyerek çocuklara hediyeler dağıtırken, geleneksel Noel'in küresel tüketim endüstrisi tarafından nasıl sömürüldüğüne işaret edilir. Onun Noel Baba kostümü içinde yaşadığı ikilemler, geleneksel ve modern arasındaki çatışmayı da yansıtır. O, kendi ekonomik zorluklarıyla mücadele ederken, küresel tüketim kültürü tarafından dayatılan Noel kutlamalarının içinde yer almak zorunda kalmıştır. Bu durumda, film izleyiciye kültürel ve ekonomik açıdan çelişkili bir deneyim sunmaktadır.

Filmde vurgulanan bir diğer önemli konu televizyondur. Televizyon, insanların günlük yaşamlarında önemli bir yer tutar ve ev içindeki iç mekanların vazgeçilmez unsurlarından biridir. Filmde sürekli açık bırakılan televizyon, karakterlerin sürekli olarak dışarıdan gelen bilgilere ve kültürel etkilere maruz kaldığını göstermektedir. Bu durum, küresel popüler kültürün hızlı yayılmasını ve zihinlere yerleşmesini temsil etmektedir.

Televizyon, filmde kültürel dönüşümün bir göstergesi olarak kullanılırken, aynı zamanda karakterlerin günlük yaşamlarında televizyonun pasif bir şekilde izlendiği ve iletişim aracı olarak kullanılmadığı da gösterilmektedir. Bu durum, televizyonun bireylerin hayatlarında yalnızca bir tüketim aracı olarak yer aldığını ve etkilerinin sorgulanmadığını vurgulamaktadır.

7.4. Filmde Zamanın Sunumu

Neşeli Hayat filminde zaman kavramı ve geçmiş ile şimdiki zaman arasındaki ilişki önemli bir temadır. İstanbul'un gecekondulu mahallesinde, hayatın yavaş aktığı ve zamanın farklı bir şekilde algılandığı bir atmosfer yaratılmıştır. Rıza'nın günlük işler bulduğu zamanlarda ise zamanın akışı farklılaşmaktadır.

Filmde, zamanın düz çizgisel olarak ilerlemediği ve geriye dönüşlerle geçmişe gidildiği sahneler bulunmaktadır. Bu sahnelerde, Rıza'nın geçmişte yaptığı hatalar ve bu hataların onu mevcut durumuna nasıl getirdiği anlatılmaktadır. Geçmişin etkisi, Rıza'nın avukatının odasında geriye dönüşlerle aktararak gösterilmektedir.

Rıza'nın hayatında zamanın önemli bir rol oynadığı diğer noktalar ise ilişkileri ve iletişim biçimleridir. Rıza, eşiyle olan ilişkisinden, arkadaşlarıyla olan iletişimine kadar pek çok konuda zamanın belirleyici ve etkili olduğunu fark eder. Aynı zamanda, para kazanabilmek için yaptığı işlerde utandığı durumlarla da karşılaşır ve yeni koşullara uyum sağlama sürecine girer. Bu şekilde filmde zaman, karakterin yaşamında geçmişle şimdiki zaman arasında bir köprü olarak kullanılırken, aynı zamanda insan hayatında belirleyici ve etkili bir faktör olduğunu da vurgulanmaktadır.

Filmde zaman kavramı Rıza'nın eşi Ayla ve Lokman karakterleri üzerinden de işlenmektedir. Ayla, Rıza'nın sınıf atlama arzusuna karşı daha gerçekçi ve ayakları daha sağlam basan bir karakter olarak tasvir edilmektedir. Televizyon izleyerek evde dikiş işleri yaparak aileye katkıda bulunmaya çalışırken, kendi değerlerini korur ve sınıf atlama hayallerine kapılmaz. Ayla karakteri, filmde sınıf atlama arzusuna kapılmamış ve kendi yaşam tarzını ve değerlerini sürdüren bir karakter olarak gösterilmektedir.

Lokman karakteri ise hayalleri ve istekleri olan bir karakterdir, ancak maddi imkânları bunları gerçekleştirmek için yeterli değildir. Lokman, gündelik hayatta karşılaştığı problemleri kurnazlık ve taktiklerle çözmeye çalışmaktadır. Örneğin, işsiz olduğunu bildiği için evlenebilmek için Rıza ve ablasını olaya dahil eder ve düğün salonunun sahibisiyle anlaşma yapar. Lokman karakteri, taktiklerini başarıyla kullanarak hayallerine ulaşmaya çalışan bir karakter olarak tasvir edilir. Bu karakterlerin zaman kavramı içindeki yerleri, Rıza'nın sınıf

atlama hayallerinin zaman içinde nasıl değiştiğini ve bu değişimin Ayla ve Lokman gibi diğer karakterlere nasıl etki ettiğini göstermektedir. Ayla, gerçekçi ve sabırlı bir şekilde zamanın akışına uyum sağlarken, Lokman ise zamanı kendi lehine kullanma çabası içindedir. Bu şekilde, filmin zaman kavramı üzerinden karakterlerin farklı yaklaşımlarını ve değişen hayallerini göstermesi, toplumun içinde bulunduğu dönüşüm sürecini ve bireylerin bu süreçte nasıl pozisyon aldığını yansıtmaktadır. Film, zamanın karakterler üzerindeki etkisini ve yaşamın gerçeklikleriyle başa çıkma çabalarını anlatarak toplumsal değişim ve bireysel deneyim arasındaki ilişkiyi de ele almaktadır.

8. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Sinema, gerçeklikten ayrılan bir dünya yaratma gücüne sahiptir ve izleyicileri bu yaratılan dünyanın büyümesine kapılıp götürebilir. İzleyici, filmdeki bu alternatif dünyaya kendini kaptırırken, genellikle hikayenin akışını sorgulamadan içine dalebilir. Bu süreçte, filmdeki karakterlerin yaşadığı hikayeler ve olayların gelişimi, izleyiciyle empati kurma ve kendilerini bu dünyaya dahil etme fırsatı sunmaktadır. İzleyicinin bu şekilde filmle kurduğu ilişki, kendi yaşam deneyimleri ve düşünceleriyle ilişkilendirerek anlam çıkarmasına olanak tanımaktadır. Bu anlam çıkarma süreci, izleyicinin farklı düşünceleri tetiklemesine ve sosyal veya politik meselelere daha derinlemesine dikkat etmesine yol açabilmektedir. Özellikle film, izleyicilerin duygusal ve entelektüel seviyelerde etkileşim kurmasını sağlayarak, onların düşünsel ufuklarını genişletebilmektedir ve toplumsal meselelere duyarlılıklarını artırabilmektedir. Bu bağlamda çalışma konusu olan Neşeli Hayat adlı filme bakıldığında, film anlatısının, kent, modernlik, geleneksel değerlerin karşılaşması ve etkileşimi üzerinden toplumdaki değişimi anlamamıza yardımcı olurken, aynı zamanda izleyicilere farklı düşünme ve sorgulama imkanı da sunmaktadır.

Türkiye'de özellikle 2000'li yıllardan itibaren kentlerdeki dönüşüm süreçleri, işsizlik, yaşam koşullarının iyileştirilmesi arayışları ve ekonomik fırsatların yoğunlaşması gibi etmenler, kentleşmeyi hızlandırmıştır. Bu durum, toplumda önemli değişimlere yol açmıştır. Sinema ise bu dönemin koşullarını, toplumun yaşadığı değişimleri ve gündelik hayatın dönüşümünü izleyiciye aktarmak için önemli bir araç haline gelmiştir.

İstanbul, sanayileşme ve modernleşme süreçlerinin en yoğun yaşandığı şehirlerden biridir. Bu şehirdeki mimari yapılar, sokaklar, dükkânlar ve diğer mekânlar, modern kentin gündelik hayatının belirgin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Sinema aracılığıyla bu mekânlar seyirciye aktarılarak, şehir yaşamının farklı yönlerini keşfetme fırsatı sunmaktadır. Filmler, İstanbul'un sunduğu bu zenginlikleri kullanarak seyirciye modernleşmenin etkilerini gösterme ve anlatma imkânı sağlamaktadırlar.

Çalışma konusu olan filmin ana karakterlerinin dar gelirli kesimden oluşması, bu dönemdeki toplumsal gerçekliği yansıtmaktadır. Dar gelirli insanlar, geçim sıkıntısıyla mücadele ederken gündelik hayatlarında çeşitli zorluklarla karşılaşılırlar. Film, bu karakterler aracılığıyla dar gelirli insanların yaşadığı zorlukları ve değişen toplumsal dinamikleri anlatarak toplumun genel yapısına dair bir perspektif sunmaktadır.

Alt sınıf insanların yaşadığı zorluklar ve sınırlı imkanlar, onları üst ve orta sınıfın hayat tarzıyla karşılaştırdığında onlarda dışlama hissiyatına yol açabilmektedir. Bu durum, alt sınıfa mensup bireyler arasında mutsuzluk, koşullarını değiştirme arzusu ve üst sınıfa geçme hevesi gibi duygulara neden olabilmektedir. Ancak, alt sınıftan üst sınıfa geçmek için gereken olanaklara, sermayeye ve kültürel birikime sahip olunmaması, sınıf atlama hevesinin gerçek imkanlarla uyuşmamasına yol açmaktadır. Bu durumda bireyler arasında bir çelişki ortaya çıkarmaktadır ve alt sınıf insanları, üst sınıfın yaşam tarzını taklit etmeye yönelik özentiler olarak algılanan pratikler geliştirebilmektedirler. Filmde bu çelişki ve özentiler pratikleri sıkça görmek

mümkündür. Alt sınıftan gelen karakterler, daha iyi bir hayat için çaba sarfederken, bazen kendilerine ait olmayan bir yaşam tarzını taklit etme yoluna da gidebilmektedirler.

Rıza karakteri filmin ana karakterlerinden biri olarak sınıf atlama arzusunu yaşayan kişidir. Rıza'nın modernleşme sürecinde üst sosyal sınıflara benzeme isteği, filmde önemli bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Rıza, zor koşullardan kurtulma çabasıyla daha iyi bir yaşam sürme arzusu taşımıştır. Ancak, zenginleşerek daha iyi koşullara sahip olma arzusu, karakterlerin hayatında olumsuz bir şekilde sonuçlanmıştır. Örneğin, filmde Rıza karakteri, çağdaş kentsel yaşamın zorluklarına karşı kolay yoldan zengin olma hayallerine kapılır. Ancak, yaşadığı ağır deneyimler sonucunda kendine gelir ve güçlüklerle mücadele etmek için farklı değerlere yönelmiştir.

Harootunian'ın belirttiği gibi, gündelik hayatın modernliği sokaklar, binalar, yeni kurumlar ve sürekli hareket ile ifade edilir. Sanayileşme sürecinde şehirler, modernleşmenin en belirgin şekilde görüldüğü mekanlar haline gelirler. Türkiye'nin koşullarında ise bu modernlik deneyimi için en önemli kentlerden biri İstanbul'dur

Filmlerin genelinde, İstanbul'un modernliğe ve kentleşmeye dair kaygılar, umutlar, umutsuzluklar, mağduriyetler ve çelişkiler gibi her türlü duygusal ve sosyal gerçekliklerin olduğu bir metropol olarak sunulduğu görülmektedir. Bu bağlamda, filmde dış çekimlerde alışveriş merkezleri gibi modernliğin sembolik göstergelerine fazla yer verilmediği görülmektedir. Bu tercih, filmlerin daha çok sokaklarda, semtlerde ve günlük hayatın diğer alanlarında geçen hikayelere odaklanmasına işaret edebilmektedir. Böylece, İstanbul'un gündelik hayat pratikleri ve bu pratiklerin zaman içindeki değişimi ve modernleşmenin toplumsal dokuya olan etkileri daha vurgulu bir şekilde aktarılmış olabilmektedir.

Sinemada mekânsal zıtlıkların kullanılması, gündelik hayatta var olan sınıf farklılıklarının anlatılmasında önemli bir araçtır. Neşeli Hayat filminde de kentin modern imgeleri olan stadyum, mahkeme salonu, oteller, ofisler, alışveriş merkezleri, büyük kent meydanları, apartmanlar gibi iç ve dış mekânlar ön plana çıkarılmıştır.

Alışveriş merkezleri, kültürel değişim ve sosyal deneyimlerin yaşandığı alanlar olarak önemli bir rol oynamaktadır. Bu mekânlar, modern kent yaşamının göstergelerinden biri haline gelmiştir. Aynı zamanda, tüketim kültürünün toplumsallaşmasına da katkıda bulunmaktadır. Alışveriş merkezleri, gündelik hayatın bir tiyatro sahası gibi işlev görerek, insanların sosyal etkileşimleri, tercihleri ve beklentileri üzerine odaklanan bir mekân olarak betimlenmektedir.

Mekânların seçimi, izleyiciye modern kentin karmaşıklığını ve çeşitliliğini aktarırken, aynı zamanda sınıf ayrımlarının ve toplumsal değişimin mekânsal bir izdüşümünü sunmaktadır. Filmin gecekondü mahallesinde geçen sahneleri, genellikle Rıza'nın evinde gerçekleşmektedir. Rıza, eşi Ayla'nın abisi olan Ahmet'e ait bir evde kiracı olarak yaşamaktadır. Bu ev, gecekondü mahallesinin tipik bir örneği olarak sunulmaktadır. Filmde bu mahalledeki evlerin genellikle yoksul ve bakımsız olduğu, dar gelirli insanların yaşadığı bir ortamı yansıtmaktadır.

Ahmet'in oturduğu apartman ise gecekondü mahallesine kıyasla daha yeni ve bakımlı bir yapıdır. Bu apartman, ailelerin yükselme çabalarını ve biraz daha üst sosyal sınıfa ait olma arzusunu temsil etmektedir. Ahmet'in ailesinin oturduğu ev, modernleşme sürecinde gecekondü mahallesine yerleşen ve kentleşmeyle birlikte değişen yapılanmalardan birisidir. Bu mekânsal ayırım, filmde sınıf farklılıklarını vurgularken, aynı zamanda karakterlerin yaşam koşulları ve sosyal ilişkileri üzerinde de etkili olmaktadır. Gecekondü mahallesindeki ev, Rıza'nın dar gelirli bir birey olarak yaşadığı sınırlı imkanları ve güçlükleri temsil ederken, Ahmet'in oturduğu apartman ise biraz daha iyi bir yaşam standardına sahip olma arzusunu yansıtmaktadır. Bu mekânsal ayırım, filmin temel anlatısında sınıf farklılıklarını ve sosyal hareketliliği

vurgulayarak, modern kent yaşamının getirdiği çatışmaları ve değişimleri izleyiciye aktarmayı amaçlamaktadır.

Neşeli Hayat filminde zaman kavramının kullanımı ve mekânsal temsiller, gündelik hayatın dönüşümünü ve modernleşme sürecinin etkilerini yansıtmak için önemli bir rol oynar. Filmin zaman yapısı, düz çizgisel bir ilerleme yerine geriye dönüşlerle karmaşık bir yapıya sahiptir. Rıza'nın avukatının odasında geçen sahnelerde, daha önceki olaylar ve hatalar geriye dönüşlerle anlatılmaktadır. Bu, geçmişin şimdiyle nasıl bağlantılı olduğunu ve karakterin kendisini getirdiği noktaya nasıl etkilediğini vurgulamaktadır.

Eğlence ve sosyal hayatın modernleşme sürecinde yaşadığı dönüşümler, filmde temsil edilen alanlarda görülmektedir. Düğün salonları, kadın ve erkeğin birlikte eğlendiği, sosyal etkileşimde bulunduğu ve boş zamanlarını geçirdiği mekânlar olarak sunulur. Bu mekânlarda modernleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle müzik, dans ve eğlence unsurları ön plana çıkarmaktadır.

Kahvehane ve meyhaneler ise filmlerde boş zaman aktivitelerinin gerçekleştiği diğer mekânlar arasında gösterilmektedir. Kahvehaneler, erkeklerin toplandığı, sohbet ettiği ve oyun oynadığı sosyal mekânlardır. Meyhaneler ise içki içilen ve müzik eşliğinde eğlenceye katılan mekânlardır. Bu mekânlar, filmde gündelik hayat pratiklerinin sergilendiği ve sosyal ilişkilerin şekillendiği yerler olarak temsil edilmektedir. Bu yerler, modernleşme sürecinde eğlence ve sosyal hayatın değişimine işaret ederken, aynı zamanda toplumun farklı kesimlerinin bir araya geldiği ve etkileşimde bulunduğu mekanlar olarak da önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Adler, Patricia A. Ve Adler, Peter, (1987),: “Everyday Life Sociology”, Annual Review of Sociology, Cilt 13
- Bauman, Z. (2003). Modernlik ve müphemlik (Çev: İ. Türkmen) İstanbul: Ayrıntı.
- Bauman, Z., (2018), Yasa Koyucular ile Yorumcular, çev. Kemal Atakay, (Beşinci Basım, Metis Yayıncılık, İstanbul.
- Bauman, Z. (2003). Modernlik ve müphemlik (Çev: İ. Türkmen) İstanbul: Ayrıntı.
- Bauman, Z., (2011), Postmodern Etik, Alev Türker (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bovone, L., 1989) “Theories of Everyday Life: a Search for Meaning or a Negation of Meaning?”, Current Sociology, , 37(1)
- Castells, M., (2014), Kent, Sınıf, İktidar, çev. Asuman Türkün, Phoenix Yayınevi, Ankara.
- Crow, G., ve C., P., (2008) “Editorial Foreword: Sociology and Everyday Life”, SAGE Journal: Sociology
- De Certeau, M.(2009). Gündelik Hayatın Keşfi I, çev: Lale Arslan Özcan, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Diken, B. ve Laustsen, C. B. (2019). Filmlerle Sosyoloji, (çev. Sona Ertekin), Metis Yayıncılık, İstanbul.
- Emile Durkheim,E., (2010) Sosyolojik Yöntemin Kuralları, Çev. Cenk Saraçoğlu, İstanbul, Bordo Siyah Yayınları.
- Eisentein, S. M.,(2014a) Film Biçimi, (Çev. Nijat Özön), İstanbul, Agora Kitaplığı.
- Eisenstein, S. M., Film Duyumu, (Çev. Nijat Özön), 2014b. İstanbul, Agora Kitaplığı.

- Featherstone, M.(2013), Postmodernizm ve Tüketim Kültürü, Çev. M. Küçük, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- Frisby, D.(2003), “George Simmel: Modernitenin İlk Sosyoloğu”, Modern Kültürde Çatışma, Der. D. Frisby, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Fiske, J. (1999) Popüler Kültürü Anlamak. (1. Baskı). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Fischer, E. (2003). Sanatın Gerekliliği. (Çev. Cevat Çapan) 9. Basım, İstanbul: Payel Yayınları.
- Gardiner, M.,(2016) Gündelik Hayat Eleştirileri. Çeviren Deniz Özçetin, Babacan Taşdemir, ve Burak Özçetin. Ankara: Heretik Yayınları.
- Garfinkel, H., (2014), Etnometodolojide Araştırmalar, Çev. Ümit Tatlıcan, Ankara, Heretik.
- Gottdiener, M., (2001), “Mekân Kuramı Üzerine Tartışma: Kentsel Praksise Doğru”, Çev. H. Ç. Keskinok, Praksis, Sayı 2.
- Goffman, E., (2016), Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu, çev. Barış Cezar, (Üçüncü Basım), Metis Yayınları, İstanbul.
- Güçhan, G. (1994). Toplumsal Değişme ve Türk Sineması, İmge Kitapevi, Ankara.
- Giddens, A., (2008), Siyaset, Sosyoloji ve Toplumsal Teori, çev. Tuncay Birkan, (Üçüncü Basım), Metis Yayınları, İstanbul.
- Giddens, A., (2010), Modernliğin Sonuçları, Ersin Kuşdil (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Harvey, D., (2016), Kent Deneyimi, Çev. E. Soğancılar, İstanbul, Sel Yayıncılık.
- Harootunian, H., (2000), History’s Disquiet: Modernity, Cultural Practice and the Question of Everyday Life, New York, Columbia University Press.
- Lefebvre, H., (2016), Mekânın Üretimi, Çev. Işık Ergüden, İstanbul, Sel Yayıncılık.
- Lefebvre, H., (2013), Gündelik Hayatın Eleştirisi I, Çev. Işık Ergüden, İstanbul, Sel Yayıncılık.
- Lefebvre, Henri. (2020), Modern Dünyada Gündelik Hayat, (çev. Işın Gürbüz), Metis Yayınları, İstanbul.
- Lefebvre, H., (2016), Modern Dünyada Gündelik Hayat, Çev. Işın Gürbüz, İstanbul, Metis Yayınları.
- Mead, G. H., (1972), Mind, Self & Society from the Stand-point of a Social Behaviorist, Ed. Charles W. Morris, Chicago, University of Chicago Press.
- Monaco, J.,(2000), How to Read a Film, 2000, New York, Oxford University Press.
- Tacussel, P., (1989) “Criticism and Understanding of Everyday Life”, Current Sociology
- Tomlison, J., (1999) Kültürel Emperyalizm, çev. Emrehan Zeybekoğlu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul,
- Simmel, G., (2014), Paranın Felsefesi, Çev. Yavuz Alogan ve Öykü Didem Aydın, İstanbul, İthaki Yayınları.
- Slattery, M., (2015), Sosyolojide Temel Fikirler, Sentez Yayınları, Çev. Ümit Tatlıcan ve Gülhan.
- Stokes, M., (2012), Gündelik Yaşamı Tanımak. (Ed. Kandiyoti, D. ve Saktanber, A.). İçinde: Kültür Fragmanları: Türkiye’de Gündelik Hayat. (3. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.

Toffler, A., (1981), Üçüncü Dalga, Çev. A.Seden, Altın Kitaplar.

Wagner, H., R.,(2018), “Takdim: Sosyolojide Fenomenolojik Yaklaşım”, A. Schütz,
Fenomenoloji ve Toplumsal İlişkiler, çev. Adnan Akan ve Seyda Kesikoğlu, Heretik
Yayınları, Ankara.